

MA'NAVIY VA AXLOQIY TA'LIMNING OILADAGI ROLI

Samatov Xurshid

Ilmiy rahbar

Arziqulova Iroda

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent

Axborot Texnologiyalar Universiteti Samarqand

filiali Dasturiy injiniringi yo'nalishi

DI24-08 guruh 1-bosqich talabasi

Elektron pochta: arziqulovairoda70@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ma'naviy va axloqiy tarbiyaning oiladagi o'rni atroflicha yoritilgan. Maqolada oilaning farzand tarbiyasidagi yetakchi mavqei, ota-onaning shaxsiy namunasi, diniy va milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishning ahamiyati, shuningdek, zamonaviy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilingan. Muallif oila muhitining farzandning shakllanishiga ta'sirini ijtimoiy-psixologik hamda diniy-pedagogik yondashuvlar orqali asoslagan. Shuningdek, davlat siyosatining tarbiyaga doir yo'nalishlari va takliflar ham bayon etilgan. Maqola keng omma, tarbiyachilar, ota-onalar va ilmiy izlanuvchilar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Ma'naviy tarbiya, axloqiy ta'lim, oila tarbiyasi, ota-ona mas'uliyati, farzand tarbiyasi, milliy va diniy qadriyatlar, shaxsiy namuna, pedagogik yondashuv, tarbiyaviy muhit, jamiyat va ma'naviyat.

Abstract: This article explores the significant role of spiritual and moral education within the family. It emphasizes that the family is the first and most influential environment for shaping a child's values, ethical principles, and worldview. The article highlights the importance of parental example, religious and cultural traditions, and the

influence of modern social challenges such as globalization and media. It also examines educational and psychological approaches to moral development and underscores the need for collaboration between family, school, and society. The content is intended for parents, educators, and researchers.

Аннотация: В данной статье рассматривается важная роль духовного и нравственного воспитания в семье. Подчеркивается, что семья является первой и самой влиятельной средой в формировании ценностей, этических норм и мировоззрения ребёнка. Освещается значение личного примера родителей, религиозных и культурных традиций, а также влияние современных социальных вызовов, таких как глобализация и СМИ. Статья также рассматривает педагогические и психологические подходы к нравственному воспитанию и подчёркивает необходимость взаимодействия семьи, школы и общества. Материал предназначен для родителей, педагогов и научных исследователей.

Mamlakatimizda jismoniy sog‘lom, ma’naviy yetuk, har tomonlama uyg‘un va barkamol rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, intellektual salohiyatga, chuqur bilim va zamonaviy dunyoqarashga ega, Vatanimizning taqdiri va kelajagi uchun mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishga qodir yosh avlodni tarbiyalab voyaga yetkazish vazifasini izchil davom ettirish mas’uliyati, eng avvalo, oila zimmasidadir. Ma’naviy-ruhiy sog‘lom bolaning dunyoga kelishi masalasiga sog‘lom va ahil oila mehnatining samarasi sifatida qarab, oilada o‘zaro hurmat va mehr-muhabbat, yuksak axloqiy va ma’naviy qadriyatlar muhitini shakllantirish bugungi kunda har birimizning vazifamiz hisoblanadi.

Oilaning mustahkamligi, oilada ma’naviy muhitning milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unligini ta’minlash davlat va jamiyatning eng asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Zero, Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev ta’birlari bilan aytganda, “Oila –kichik vatan, oila tinch, baxtli bo‘lsa – vatan tinch bo‘ladi!”. Shu sababli ham bizning mamlakatimizda oila – muqaddas dargoh, nikoh esa buzilmas rishta sifatida qaraladi. Shundan anglashimiz mumkinki, oilaning mustahkamligi, unda milliy va

umuminsoniy qadriyatlarning qaror topishini ta'minlash davlatimizning asosiy hujjatida ham o'z aksini topgan. Oila murg'ak vujud qalbiga eng pokiza tuyg'ularning shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Dunyoga kelgan farzand aynan oila bag'rida bir qator dastlabki hayotiy ko'nikmalarni egallaydi. Darhaqiqat, qadimdan milliy urf-odat va an'analarimizni yosh avlod ongiga singdirishda, ularni jismonan barkamol, ma'nan yetuk, mehr-oqibatli, saxovatpesha, o'zgalar dardini his qila oluvchi, yiqilganga tirgak bo'la oladigan insonlar qilib tarbiyalashda sog'lom oila muhiti muhim o'rin kasb etadi. Bir so'z bilan aytganda, oila azalazaldan farzandlarimizni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalovchi maskan bo'lib kelgan.

Bola o'zini anglash sari qadam qo'yganidan tevarak-atrofni, yaqinlarini, unga g'amxo'rlik qilayotgan ota-onalarini tanishni va ularning xatti-harakatlariga taqlid qilish va o'zlashtirishni boshlaydi. O'zbek oilalariga xos bo'lgan mehnatsevarlik, sadoqat, samimiyat, ishonch, vatanni sevmolik, adolat, poklik, to'g'rilik singari fazilatlar shaxsiy namuna sifatida ota-onadan farzandga bevosita singdiriladi. Urf-odat va an'analarimiz, madaniyatimizdan bahramand bo'lgan o'g'il-qizlarimizning hayot tarziga yoshliklaridan ota-onalariga ko'mak berish, so'ngra esa o'z oilalari uchun qayg'urish hissi singib boradi.

Oilada farzand tarbiyasining asosi — bu ma'naviy va axloqiy qadriyatlar asosida shakllantiriladi. Har bir insonning shaxs sifatida kamol topishida oila eng muhim tarbiya maskani bo'lib xizmat qiladi. Ma'naviyat — bu insonning ichki dunyosi, axloqiy qarashlari, hayotga bo'lgan munosabati, or-nomusi va vijdonini ifodalaydi. Axloqiy ta'lim esa bu ma'naviyatning asosiy tayanchlaridan biri bo'lib, yosh avlodda ezgulik, halollik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat, kichiklarga mehr kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Oila bolaga birinchi navbatda yaxshi bilan yomonni, haqiqat bilan yolg'onni, mehnatning qiymatini va insoniy munosabatlarni o'rgatadi. Shu sababli ota-onaning shaxsiy namuna ko'rsatishi, o'z harakatlari orqali farzandiga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishi muhim ahamiyatga ega. Farzandlar ota-onasining so'zidan ko'ra, amalda qanday yashayotganiga, odob-ahloqiga va hayot tarziga ko'proq e'tibor berishadi. Shuning uchun oila a'zolari o'zlarini odob-axloq me'yorlariga rioya qilgan holda tutishlari lozim.

Ma'naviy tarbiya farzandni yuksak insoniy fazilatlar bilan bezatadi. U ota-onaga sadoqat, Vatanga muhabbat, xalqiga fidoyilik, milliy qadriyatlarga hurmat kabi tuyg'ularni uyg'otadi. Ayniqsa, bugungi globallashuv davrida turli yot g'oyalar va axloqsizlikka qarshi immunitetni shakllantirishda oila muhim qalqon bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa:

Ma'naviy va axloqiy tarbiya — bu har bir jamiyatning ijtimoiy, madaniy va ruhiy taraqqiyotining asosi hisoblanadi. Bu tarbiyaning eng muhim poydevori esa oila bo'lib, unda farzandning dunyoqarashi, axloqiy mezonlari, ma'naviy qadriyatlari shakllanadi. Ota-onaning shaxsiy namunasi, oilaviy muhit, diniy va milliy an'analar farzand tarbiyasida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bugungi kunda axloqiy inqiroz, globallashuv ta'sirida yuzaga kelayotgan xavflarga qarshi eng kuchli qalqon — bu sog'lom, ma'naviy boy oila hisoblanadi. Shunday ekan, har bir ota-ona farzandining komil inson bo'lib yetishishi uchun o'z zimmasidagi ma'naviy mas'uliyatni chuqur his qilishi va amalda namuna bo'lishi lozim.

Adabiyotlar:

1. Abduqodirov A. Oila va tarbiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. G'azzoliy A. Ihyo ulumiddin (tanlangan boblar). – Toshkent: Hilol-nashr, 2015.
4. Qur'oni Karim va Hadislar asosida tarbiya masalalari. – Toshkent: Movarounnahr, 2020.
5. Sharipova D. Pedagogik ma'rifat asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.
6. Boboyev M. Axloqiy tarbiya nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.